

Nr 266.

Ankom till riksdagens kansli den 9 november 1945 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde.

(1:a avd.)

Driftbudgeten.

Fjärde huvudtiteln.

1:o) **Ytterligare handräckningspersonal.** I propositionen nr 334 har Kungl. Maj:t (bilaga 3, punkt 1, s. 19—22 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 19 oktober 1945) delgivit riksdagen vad som förekommit i ärende rörande handräckningspersonal.

I fråga om handräckningspersonal liksom viss annan personal för försvaret har det icke varit möjligt att under beredskapstiden exakt beräkna behovet av personal för den under beredskapen uppbyggda fredsorganisationen. De beräkningar som verkställts ha skett på grundval av förhållandena budgetåret närmast före krigsutbrottet och med uppskattning av personalbehovet för de utvidgningar av organisationen som sedermera beslutats. Även under innevarande budgetår, så länge avvecklingen av beredskapen pågår, är en klar avgränsning av fredsbehovet av handräckningspersonal icke genomförbar.

Arméchefen har på grundval av inhämtade behovsuppgifter verkställt en beräkning av det ytterligare antal handräckningsmän som skulle erfordras för arméns truppförband. Beräkningen slutar på 1 065 man. Merkostnaderna för anställande av denna personal skulle enligt civilförvaltningens beräkningar uppgå till omkring 4 450 000 kronor för helt budgetår. Departementschefen har framhållit, att han för egen del haft svårt att föreställa sig, att en så omfattande personal utöver den redan anställda kommer att normalt erfordras i fredstid. Sannolikheten talar för att de näraliggande erfarenheterna från beredskapstiden, under vilken personalbehovet varit betydande, influerat truppförbandens behovsberäkningar. Även om så skulle vara fallet är det, framhåller departementschefen, uppenbart att de föreliggande beräkningarna rörande behovet av handräckningspersonal böra ingående uppmärksammas vid de undersökningar rörande handräckningstjänsten som utföras genom

försvarets centrala organisationskommittés försorg och som inom en nära framtid torde ha slutförts. Även om frågan sålunda icke kan överblickas förrän sistnämnda undersökningsresultat föreligger har departementschefen dock funnit uppenbart, att åtgärder redan nu böra vidtagas för att tillgodose det oundgängligen erforderliga behovet av personal för verksamheten vid truppförbanden. Ehuru en del av den personal som för detta ändamål bör anställas möjligen erfordras endast för kortare tid så länge beredskapens avveckling pågår, har det synts departementschefen riktigast, att de här ifrågakommande kostnaderna bestridas från förutnämnda anslag till avlöningar till civil handräckningspersonal i stället för från anslag, anvisade till beredskapens avveckling.

I det föregående har endast berörts den civila handräckningspersonalen vid arméns truppförband. Motsvarande spørsmål kan emellertid uppkomma även för marinens och flygvapnets del. Därjämte föreligger såsom civilförvaltningen anfört behov av ytterligare biträdespersonal. De anslag, som härav beröras, äro försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag, närmast de därur utgående förslagsvis betecknade beloppen till tillfälligt anställande av tjänstemän m. m., samt anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal under garnisonssjukhusens avlöningsanslag.

Därest riksdagen icke har något att erinra mot att vederbörliga förslagsanslag överskridas för tillgodoseende av ifrågavarande personalbehov, torde, framhåller departementschefen, förslag om bemyndigande därtill få framdeles föreläggas Kungl. Maj:t. Härvid förutsätter departementschefen, att Kungl. Maj:t vid anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande ändamål kommer att iakttaga största återhållsamhet och, i den mån så redan nu är möjligt, beakta resultatet av de undersökningar, som bedrivs av försvarets centrala organisationskommitté.

Utskottet.

Av vad i ärendet anförts torde framgå, att ytterligare behov föreligger av handräcknings-, biträdes- och annan personal för verksamheten inom försvarets fredsorganisation. Utskottet vill därför icke framställa någon erinran mot att för tillgodoseende av detta personalbehov de förslagsanslag, som härav kunna komma att beröras, må överskridas. Utskottet förutsätter emellertid i likhet med departementschefen, att Kungl. Maj:t vid anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande ändamål kommer att iakttaga största återhållsamhet och, i den mån så redan nu är möjligt, beakta resultatet av de undersökningar rörande handräckningstjänsten, som bedrivs av försvarets centrala organisationskommitté. Utskottet förutsätter vidare, att redogörelse för resultatet av nämnda kommittés undersökningar och därpå grundade förslag skall kunna föreläggas 1946 års riksdag.

Utskottet får hemställa,

att riksdagen må besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet här ovan anfört.

2:o) **Marinen: Engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel**
m. m. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, s. 22 och 23) att bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställning å telefonanläggning för marinens underofficersskola m. m. inom en kostnadsram av 40 000 kronor.

Jämlikt beslut av 1944 års riksdag skola å Berga invid Hårsfjärden anordnas lokaler för marinens underofficersskola och Stockholms örlogsstations värnpliktskola. Medel för ändamålet ha beräknats under det för marinens delfond av försvarets fastighetsfond anvisade anslaget till Vissa byggnadsarbeten m. m. Härvid ha icke medtagits de till 40 000 kronor beräknade kostnaderna för en för de bägge skolorna gemensam telefonanläggning, vilket utgiftsändamål tillhör driftbudgeten.

I skrivelse den 19 maj 1945 har *marinförvaltningen* anfört, att ifrågasvarande telefonanläggning beräknades kunna levereras tidigast 16 månader efter beställningens utläggande, samt under åberopande härav hemställt, att Kungl. Maj:t med hänsyn till den långa leveranstiden måtte bemyndiga ämbetsverket att beställa en telefonanläggning för underofficersskolan m. m. å Bergaområdet till ett belopp av högst 40 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 har *marinförvaltningen* slutligen hemställt, att för ifrågasvarande ändamål måtte anvisas ett reservationsanslag av 40 000 kronor. Av beloppet beräknades 6 000 kronor utgöra prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Departementschefen har framhållit, att av kostnaderna ett belopp av 34 000 kronor bör belasta den för försvarets utbyggande under femårsperioden 1942/47 beräknade kostnadsramen. Medel för ändamålet erfordras först för budgetåret 1946/47. I detta sammanhang torde dock, fortsätter departementschefen, med hänsyn till den långa leveranstiden, böra utverkas riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva beställningens utläggande.

Då ifrågasvarande telefonanläggning torde få anses vara behövlig, tillstyrker utskottet att densamma kommer till utförande. Beträffande de för ändamålet beräknade kostnaderna har utskottet icke något att erinra. Med hänsyn till leveranstidens längd synes lämpligt, att Kungl. Maj:t bemyndigas att redan nu medgiva utläggande av beställningar å anläggningen, varför utskottet tillstyrker, att riksdagen lämnar Kungl. Maj:t det begärda bemyndigandet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställning å telefonanläggning för marinens underofficersskola m. m. inom en kostnadsram av 40 000 kronor.

Utskottet.

3:o) **Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 23—25) att till Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 1 625 000 kronor.

I skrivelse den 17 augusti 1945 har *överbefälhavaren*, efter samråd med *armé-, marin- och flygförvaltningarna, krigsmaterielverket* samt *försvarets forskningsanstalt*, gjort framställning om anvisande av medel till särskild forsknings-, konstruktions- och försöksverksamhet. I skrivelsen ha framlagts beräkningar, avseende vissa speciella ändamål och slutande å 3 750 000 kronor. Överbefälhavaren har hemställt, att av detta belopp 1 625 000 kronor måtte äskas å tilläggsstat av innevarande års riksdag.

1945 års *försvarskommitté* har i utlåtande över framställningen anfört, att det med hänsyn till det åt kommittén lämnade utredningsuppdraget givetvis framstode såsom i hög grad önskvärt, att erforderliga anslagsmedel funnes tillgängliga för sådan forsknings-, konstruktions- och försöksverksamhet, vars resultat kunde tillvaratagas vid övervägandena rörande utformningen av försvarsorganisationen för tiden efter den löpande femårsperiodens utgång. Kommittén ville därför — utan att kunna taga ställning till frågan om de begärda anslagens storlek — tillstyrka, att den remitterade framställningen lades till grund för proposition till riksdagen i ämnet. Då det emellertid syntes önskvärt att kunna utnyttja ifrågakommande anslag för de forskningsuppgifter, som i belysning av de senaste krigserfarenheterna överhuvud taget tedde sig mest angelägna, ville kommittén för sin del ifrågasätta, huruvida anslagsäskandet borde bindas vid de i framställningen särskilt angivna ändamålen. Det syntes i stället böra få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma över användningen av de medel, som kunde komma att anvisas.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

I de riktlinjer för utredningen om en ny försvarsordning som i propositionen nr 45 förelades innevarande års riksdag framhöll föredragande departementschefen, att en viktig uppgift vid utredningen vore att söka anpassa försvarets organisation och inriktning efter erfarenheterna från kriget. Dessa synpunkter underströkos av riksdagen i dess skrivelse nr 368 och ha även framhållits i direktiven för den nya försvarsutredningen — 1945 års försvarskommitté.

En av de svåraste uppgifterna för försvarskommittén blir utan tvivel att bedöma på vad sätt nya försvarsmedel som framkommit eller beräknas framkomma kunna inverka på försvarsorganisationens framtida utformning. Vissa av dessa försvarsmedel äro redan framställda i vårt land. Andra äro för oss kända och befinna sig under vidareutveckling eller projektering. Beträffande åter andra är ett ofta omfattande forsknings- och försöksarbete erforderligt. Det synes mig uppenbart, att forskningen på ifrågakommande områden måste inom en godtagbar kostnadsram forceras under den närmaste tiden så att resultaten kunna i största möjliga utsträckning beaktas vid ställningstagandet till frågan om försvarsorganisationens utformning. Jag delar därför överbefälhavarens och försvarskommitténs uppfattning om att medel för ändamålet böra ställas till förfogande utöver dem som nu stå till buds.

De kostnadsberäkningar, som överbefälhavaren framlagt, täcka de möjligheter, som nu bedömas föreligga för forskning, konstruktion och försök be-

träffande vissa speciella områden. Överbefälhavaren har ansett det icke lämpligt eller möjligt att låsa medelsanvisningen att avse vissa problem eller vissa förväntade resultat. Samma uppfattning har uttalats av försvarskommittén. Även enligt min mening skulle det vara mindre ändamålsenligt att i detta sammanhang binda medelsanvisningen till bestämda forskningsobjekt. Det synes böra ankomma på Kungl. Maj:t att med ledning av de erfarenheter, som vunnits och successivt vinnas, träffa avgörande rörande anslagsanvändningen så att verksamheten kan inriktas på sådant sätt och på sådana arbetsområden att bästa möjliga resultat kunna uppnås. För innevarande budgetår torde det av överbefälhavaren äskade beloppet, 1 625 000 kronor, få anses tillräckligt. Vid beräkningen av detta belopp har förutsatts, att för ändamålet kunna disponeras, förutom anslag till förfogande för forskningsanstalten och andra myndigheter, vissa medel som för ändamål, vilka här äro i fråga, under beredskapstiden anvisats från förskottsanslag till engångsutgifter. Frågan om fortsatt disposition av dessa senare medel, nu redovisade å vederbörligt täckningsanslag, torde i annat sammanhang få upptagas.

Det forskningsarbete som med anlitande av ifrågavarande medel bedrivs bör givetvis utföras under ledning av eller i direkt samarbete med det för dylik verksamhet inrättade organet — försvarets forskningsanstalt. Ehuru en del av nämnda medel avses för konstruktionsarbete och andra uppgifter, som jämlikt gällande arbetsfördelning ankomma på försvarsgrensförvaltningarna, finner jag det ändamålsenligt, att det av mig förordade beloppet anvisas såsom förstärkning av det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget till Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet. De sålunda anvisade medlen böra tagas i beräkning vid bestämmandet av belastningen å försvarets kostnadsram jämlikt 1942 års försvarsbeslut.

Frågan om anvisande av medel fortsättningsvis för samma ändamål torde få framdeles upptagas till bedömande efter förslag av överbefälhavaren och forskningsanstalten.

Då det är angeläget, att forskningsverksamheten på det militära området påskyndas så att resultaten så långt möjligt är kunna utnyttjas vid ställningstagandet till frågan om försvarsorganisationens utformning för tiden efter den löpande femårsperiodens utgång, är utskottet berett tillstyrka, att medel utöver dem som nu stå till buds anvisas för ändamålet. Mot det för innevarande budgetår äskade anslagsbeloppet, vilket är avsett för forskning, konstruktion och försök beträffande vissa speciella områden, har utskottet icke något att erinra. Utskottet delar den av överbefälhavaren och 1945 års försvarskommitté uttalade uppfattningen, till vilken departementschefen anslutit sig, att medelsanvisningen icke bindes till bestämda forskningsobjekt utan det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma över anslagsanvändningen i syfte att uppnå bästa möjliga resultat. Det forskningsarbete, för vilket den nu föreslagna medelsanvisningen är avsedd, bör såsom departementschefen förutsatt utföras under ledning av eller i direkt samarbete med försvarets forskningsanstalt.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 1 625 000 kronor.

Utskottet.

4:o) **Planering av allmänna arbeten.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4, s. 25 och 26) att till Planering av allmänna arbeten å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

För täckande av planeringskostnader har å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisats ett reservationsanslag av 1 022 000 kronor. Av nämnda belopp torde i runt tal 160 000 kronor vara disponibla för ytterligare planeringsarbeten. Vidare har marinförvaltningen efter bemyndigande förskottsvis till ett belopp av högst 30 000 kronor bestritt erforderliga kostnader för planering av arbeten inom förvaltningens arbetsområde. Under innevarande budgetår beräknas ytterligare i runt tal 1 040 000 kronor vara erforderliga för ifrågavarande arbeten. Härav falla i runda tal på arméns fortifikationsavdelning 490 000 kronor, på marinförvaltningen 30 000 kronor, på flygförvaltningen 460 000 kronor samt på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen 60 000 kronor. I enlighet med de principer för finansiering av dessa kostnader, vilka angivits av chefen för finansdepartementet i annat sammanhang, har för dessa utgifter föreslagits skola upptagas ett särskilt anslag under fjärde huvudtiteln på tilläggsstat till löpande riksstat.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker den för täckning av ifrågavarande planeringskostnader äskade medelsanvisningen och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Planering av allmänna arbeten* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

5:o) **Militärpsykiatriska undersökningar av värnpliktiga.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5, s. 26—28) att till Militärpsykiatriska undersökningar av värnpliktiga å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 har *försvarets sjukvårdsförvaltning* hemställt om anvisande av ett förslagsanslag av 75 000 kronor till militärpsykiatriska undersökningar av värnpliktiga och till stöd därför anfört, bland annat, följande.

Ifrågavarande undersökningar ha under beredskapstiden utförts av nervspecialister, inkallade till krigstjänstgöring enligt 28 § värnpliktslagen. Efter försvarsberedskapens upphörande kunna undersökningarna icke bedrivas i nyssnämnda ordning. Tvenne möjligheter att erhålla behöfligt antal militärpsykiatriska specialister för verksamheten under kommande år stå till buds. Den ena består i inrättandet av en särskild militärpsykiaterkår om 25—30 läkare med tjänstgöringsskyldighet 30 dagar för år. Den andra möjligheten är att varje år anställa 25—30 psykiatriska specialister att mot särskilda arvoden besöka de olika förbanden i anslutning till nyinryckningarna och granska de värnpliktiga, som äro i behov av specialistundersökning, innan deras militära placering avgöres. Efter samråd under hand med 1944 års

militära sjukvårdskommitté har försvarets sjukvårdsförvaltning funnit den senare möjligheten böra tillgripas.

Enligt vad försvarets sjukvårdsförvaltning inhämtat hos ett flertal av de nervspecialister, som utfört ifrågavarande undersökningar under beredskapsåren, anses allmänt ett arvode av 15 kronor per undersökning skäligt, dock med det förbehållet, att arvodet per dag hela undersökningsperioden icke kommer att understiga 100 kronor. Per månad torde man kunna räkna med 6 à 7 undersökningsfria dagar, vilka åtgå för resor, sammanträden med granskningsnämnderna etc. Om sålunda en läkare en dag skulle hinna undersöka 8 värnpliktiga, skulle den del av arvodet, som överstiger 100 kronor, fördelas på de undersökningsfria dagarna.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har sedermera i skrivelse den 6 oktober 1945 hemställt, att jämväl å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår måtte anvisas ett förslagsanslag till militärpsykiatriska undersökningar av värnpliktiga. Medelsbehovet har därvid beräknats till 70 000 kronor, varav 52 000 kronor till arvoden enligt förenämnda grunder för undersökning av omkring 3 450 man och 18 000 kronor till rese- och traktamentsersättningar.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

De senaste årens erfarenheter ha givit vid handen att av nervspecialister utförda psykiatriska undersökningar av värnpliktiga äro av värde såsom komplettering av övriga urvalsprövningar.

Intellektuellt defekta och psykiskt sjuka böra icke undergå värnpliktsutbildning, och en identifiering av sådana fall på ett tidigt stadium är av vikt ur utbildningssynpunkt. Det är vidare ur ekonomisk synpunkt av betydelse, att ifrågavarande värnpliktiga snarast möjligt hemförlovas. De besparingar, som kunna vinnas därigenom, torde mångdubbelt överstiga kostnaderna för undersökningarnas verkställande. De militärpsykiatriska undersökningarna synas därför böra fullföljas.

De militärpsykiatriska undersökningarna ha under beredskapstiden utförts av till krigstjänstgöring inkallade nervspecialister. Dessa kunna numera emellertid icke tagas i anspråk på angivet sätt. Ett fullföljande av undersökningarna kräver därför, att medel ställas till förfogande för arvoden, reseersättningar m. m. till läkare, som befinnas lämpliga och villiga att utföra undersökningarna. Enär försvarsgrenarnas sjukvårdsanslag icke lämpligen böra utnyttjas för här avsedda undersökningar samt andra anslagsmedel icke stå till förfogande, torde ett särskilt anslag å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår böra anvisas för bestridande av de på detta budgetår belöpande kostnaderna för undersökningarna. Mot de av sjukvårdsförvaltningen tillämpade grunderna för beräkningen av medelsbehovet synes icke vara något att erinra. Jag föreslår därför, att för ändamålet anvisas ett förslagsanslag av 70 000 kronor. Frågan i vilken utsträckning verkställda utredningar skola ställas till civila myndigheters förfogande torde böra närmare regleras av Kungl. Maj:t.

Då de under beredskapstiden utförda militärpsykiatriska undersökningarna av värnpliktiga ansetts ur militär utbildningssynpunkt vara av värde, tillstyrker utskottet att desamma fullföljas. Mot de föreslagna grunderna för beräkningen av kostnaderna synes icke något vara att erinra, varför utskottet tillstyrker att medel i föreslagen omfattning ställas till förfogande

Utskottet.

för ändamålet. Av skäl som departementschefen anfört torde ifrågavarande på budgetåret 1945/46 belöpande kostnader böra bestridas från särskilt tilläggsstatsanslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Militärpsykiatriska undersökningar av värnpliktiga* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

Kapitalbudgeten.

Försvarets fastighetsfond.

Arméns delfond.

6:o) **Vissa byggnadsarbeten m. m.** I propositionen nr 334 har Kungl. Maj:t (bilaga 13, punkt 1, s. 91—93 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 19 oktober 1945) föreslagit riksdagen medgiva, att till bestridande av kostnaderna för Uppförande och färdigställande av förlägningsbaracker vid Tåme skjutplats må anlitas det för budgetåret 1945/46 för armén anvisade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten m. m. av 24 000 000 kronor.

Sedan Luleå luftvärnskårs nya kaserner i Luleå numera färdigställt och inflyttning i desamma sålunda kunnat äga rum, har — då de å tomten Gamla seminariet i Luleå belägna av luftvärnskåren hittills som provisorisk förläggning disponerade barackerna icke längre äro erforderliga för detta ändamål — från Luleå stad framförts önskemål, att förevarande tomtområde snarast måtte frigöras från barackerna. Det har syntts lämpligt, att dessa baracker användas för ordnande av förläggningsmöjligheter för den under en stor del av året till Tåme skjutplats förlagda personalen ur luftvärnskåren. Härigenom erhållas förläggningsutrymmen för närmare 450 man på skjutplatsen, belägen omkring 10 mil från Luleå. Det har framhållits, att de klimatiska förhållandena vid skjutplatsen äro sådana, att särskilda anordningar böra vidtagas för förläggning av trupp.

De till 9 400 kronor beräknade kostnaderna för borttagande av barackerna hava ansetts böra och kunna bestridas av medel som ställts till arméns fortifikationsförvaltnings förfogande för avveckling av beredskapen. Kostnaderna för uppförande och färdigställande av barackerna hava uppskattats till 40 600 kronor. Då barackerna om möjligt böra tagas i bruk vid skjutningar på Tåme skjutplats instundande höst och vinter, har för kostnadernas bestridande erforderligt belopp ansetts böra anvisas för innevarande budgetår.

Beloppet har föreslagits skola utgå från förutnämnda investeringsanslag å 24 000 000 kronor, alltså inom den i 1942 års försvarsbeslut fastställda

kostnadsramen för arméns byggnader. Det har syntts få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser för barackernas invärderande å försvarets fastighetsfond.

Utskottet tillstyrker, att medel må disponeras för uppmontering och färdigställande av ifrågavarande baracker, och har icke något att erinra mot att kostnaderna härför bestridas från arméns kvotanslag till Vissa byggnadsarbeten m. m.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att till bestridande av kostnaderna för Uppförande och färdigställande av förläggningsbaracker vid Tåme skjutplats må anlitas det för budgetåret 1945/46 för armén anvisade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten m. m. av 24 000 000 kronor.

7:o) **Ämbetsbyggnad å Ladugårdsgärde.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, s. 93—99) att till Ämbetsbyggnad å Ladugårdsgärde å tilllägsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 100 000 kronor.

Å Ladugårdsgärde hava uppförts nybyggnader för marinens och flygvapnets myndigheter, varjämte jämväl vissa för arméförvaltningen avsedda nybyggnader beslutats (prop. 1943: 58; rd. skr. 130) och i det närmaste färdigställt. Huvuddelen av de militära förvaltningarna har sålunda inrymts i nyuppförda lokaler. Förslag föreligger nu från byggnadsstyrelsens sida om ytterligare utbyggnad av försvarets ämbetsbyggnad på Ladugårdsgärde. Enligt förslaget skulle jämväl försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsförvaltning och vissa ytterligare delar av arméförvaltningens tygavdelning, nämligen fordonsregistret och kontrollbyrån, inrymmas i Gärdeskomplexet. För dessa organ räknas med inalles 619 rumsenheter, varutöver tillbyggnaden skulle innefatta reservutrymme om 65 rumsenheter. Därjämte har byggnadsstyrelsen föreslagit uppförande av en för hela byggnadskomplexet gemensam lunchrestaurang, varigenom skulle för andra ändamål frigöras de lunchlokaler som redan äro anordnade i de befintliga byggnaderna.

Föredragande statsrådet har för egen del funnit den nu föreslagna utbyggnaden av ämbetslokalerna på Gärdet, vilken utbyggnad utgör ett fullföljande av tidigare planer, ur många synpunkter önskvärd och nödvändig. En förflyttning till dessa nya lokaler av civilförvaltningen, som för närvarande är inrymd i ämbetshuset vid Rödbotorget, skulle, framhåller statsrådet, i hög grad underlätta den nödvändiga kontakten med övriga förvaltningar och är därför ur organisatorisk synpunkt att förorda. Även för sjukvårdsförvaltningen hava avsevärda fördelar syntts uppkomma genom en förflyttning till ämbetshuset å Ladugårdsgärde. För detta verk förhyras nu lokaler i den

Utskottet.

allmänna marknaden, vilka förhyrningar av ekonomiska skäl snarast möjligt böra avvecklas. Samtidigt som byggnadsstyrelsens förslag redan av organisatoriska och ekonomiska skäl är att förordas, synes det statsrådet även ur en annan synpunkt vara av vikt att förslaget så snart ske kan genomföres, nämligen det trängande behovet av lokaler för vissa statliga myndigheter, vilket torde kunna i ej ringa utsträckning tillgodoses vid ett fortsatt sammanförande till Ladugårdsgårde av försvarets centrala förvaltningsmyndigheter. Härigenom kunna frigöras lokaler inom Artillerigården och dessutom 190 rum med en sammanlagd nettoyta av 3 500 kvadratmeter i den av försvarets civilförvaltning nu disponerade ämbetsbyggnaden vid Rödborget. Ehuru det ännu är för tidigt att yttra sig om huru dessa ledigblivande lokaler böra disponeras, ligger det i sakens natur, framhåller statsrådet, att härigenom goda möjligheter yppas att på ett rationellt sätt lösa vissa av de lokalfrågor, som nu äro aktuella för statliga myndigheter i Stockholm. Det har syntts statsrådet icke osannolikt — såsom jämväl av byggnadsstyrelsens utredning framgår — att på denna väg kan åvägbringas en ej oväsentlig och av bostadssociala skäl i hög grad önskvärd minskning av antalet lägenheter, som förhyras av statsverket i huvudstaden.

Statsrådet har sålunda i överensstämmelse med byggnadsstyrelsens förslag förordat, att tillbyggnaden till ämbetsverket å Ladugårdsgårde snarast kommer till utförande.

Beträffande fördelningen av de nya tjänstelokalerna har det syntts statsrådet i detta sammanhang icke nödvändigt eller ens möjligt att taga slutlig ställning. Frågan om fordonsregistrets organisation och arbetsuppgifter är för närvarande föremål för övervägande, varför utrymmesbehovet icke med säkerhet kan överblickas. Jämväl i fråga om sjukvårdsförvaltningens lokalbehov föreligger osäkerhet, sammanhängande med ifrågasatt omorganisation av försvarets sjukvårdsinspektion. Inom detta ämbetsverk pågå i anslutning härtill organisationsundersökningar genom statens organisationsnämnds försorg. Vad slutligen angår arméförvaltningens tygavdelnings kontrollbyrå, synes det för denna byrå beräknade totalbehovet även efter den av ämbetsverket i dess remissutlåtande förordade reduktionen vara för stort i betraktande av att en stor del av de på denna byrå tidigare ankommande uppgifterna numera överflyttats till krigsmaterielverket. Det synes emellertid icke troligt, framhåller statsrådet, att de förändringar inom de ifrågavarande administrativa organen, som kunna vara att förutse, mer nämnvärt påverka byggnadsprogrammets utformning. Såsom hittills skett har det syntts få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare övervägande taga ställning till frågan om dispositionen av de nya lokalerna.

Om statsrådet sålunda i huvudsak kunnat ansluta sig till byggnadsstyrelsens förslag i fråga om tillbyggnad av egentliga tjänstelokaler, är, framhåller statsrådet, förhållandet ett annat med avseende på den av styrelsen ifrågasatta restaurangen. Enligt statsrådets förmenande kan det sättas i fråga, huruvida behovet av en dylik lokal motiverar uppförande under nuvarande ur materialsynpunkt brydsamma situation av en så omfattande anläggning,

som av byggnadsstyrelsen föreslagits. Statsrådet har därför funnit sig för närvarande förhindrad tillstyrka, att medel anvisas för ändamålet. Enligt under hand från byggnadsstyrelsen inhämtade uppgifter belöpa av det för nybyggnaderna beräknade totalbeloppet, 3 700 000 kronor, 600 000 kronor på restaurangen. Det nu erforderliga beloppet har sålunda ansetts böra begränsas till 3 100 000 kronor. Statsrådet förutsätter, att av detta belopp kunna bestridas kostnaderna för anordnande av provisoriska lunchlokaler i tillbyggnaden för där inrymda myndigheter.

I enlighet med vad som anförts i årets statsverksproposition, fjärde huvudtiteln (s. 17), böra medelsanvisningar till avskrivning av här ifrågavarande ämbetsbyggnad belasta den för försvarets femårsperiod 1942/47 fastställda kostnadsramen.

Utskottet vill erinra, att 1943 års riksdag vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 58 angående anslag till uppförande av vissa byggnader å Ladugårdsgårde förutsatte, att lokalbehovet för de ämbetsverk, som funnes böra ingå i den nya förvaltningsorganisationen, skulle tillgodoses genom fullföljande av den centralisering till Ladugårdsgårde av de militära förvaltningsorganen, som redan då inletts genom förläggning dit av vissa av marinens och flygvapnets myndigheter. Det nu föreliggande förslaget innebär alltså ett fullföljande av tidigare planer. Utskottet finner sig därför böra tillstyrka, att den föreslagna utbyggnaden av ämbetslokalerna på Gärdet kommer till stånd och att medel i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisas för ändamålet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare övervägande taga ställning till frågan om dispositionen av de nya lokalerna. Det hade enligt utskottets mening varit önskvärt, att i samband med utbyggnaden kunnat anordnas en för samtliga till byggnadskomplexet förlagda ämbetsverk gemensam lunchrestaurang. På av föredragande statsrådet anförda skäl vill utskottet dock icke påyrka, att medel nu anvisas härför. Utskottet förutsätter emellertid i likhet med departementschefen, att av det för nybyggnaden beräknade beloppet kunna bestridas kostnaderna för anordnande av provisoriska lunchlokaler i tillbyggnaden för där inrymda myndigheter.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Ämbetsbyggnad å Ladugårdsgårde* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 100 000 kronor.

8:o) **Iståndsättande av mässbyggnad vid Norrbottens regemente.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 99—101) att till Iståndsättande av mässbyggnad vid Norrbottens regemente å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 126 000 kronor.

I skrivelse den 7 juni 1945 har *arméns fortifikationsförvaltning* gjort framställning om anvisande av medel för iståndsättande av en brandskadad mäss-

byggnad vid Norrbottens regemente. Kostnaderna för återställande av den skadade byggnaden i ursprungligt skick hava beräknats till 126 000 kronor.

Föredragande statsrådet har förordat, att byggnaden iståndsättes, och anslutit sig till ett av riksräkenskapsverket framlagt förslag, enligt vilket det genom brand förstörda byggnadsvärdet torde avskrivas ur försvarets fastighetsfunds räkenskaper med anlitande av vederbörligt värdeminskningsskonto. För ersättningsbyggnaden skulle anvisas ett särskilt investeringsanslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46, vilket icke borde belasta den för försvaret genom 1942 års försvarsbeslut fastställda kostnadsramen.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att den brandskadade mässbyggnaden återställes i ursprungligt skick, och har icke något att erinra mot att kostnaderna härför anslagstekniskt regleras på föreslaget sätt.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Iståndsättande av mässbyggnad vid Norrbottens regemente* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 126 000 kronor.

Marinens delfond.

9:o) **Vissa byggnadsarbeten m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen medgiva (punkt 4, s. 101—104), att i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 19 oktober 1945 angivna arbeten må komma till utförande med anlitande av det för budgetåret 1945/46 för marinen anvisade investeringsanslaget till **Vissa byggnadsarbeten m. m.** av 10 000 000 kronor.

Utbyte av varmvattenberedare i kokhuset vid Stockholms örlogsstation. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1943:222 anvisade riksdagen (skrivelse nr 355) ett anslag av 45 500 kronor — exklusive kostnader för administration och prisstegring efter den 1 juli 1941 — för utbyte av två högtrycksångpannor m. m. i kokhuset till matinrättningen vid Stockholms örlogsstation.

Genom beslut den 26 november 1943 ställde Kungl. Maj:t anslaget till marinförvaltningens förfogande, varjämte Kungl. Maj:t medgav, att marinförvaltningen finge för bestridande av kostnader för administration och prisstegring efter den 1 juli 1941 för ifrågavarande arbeten därutöver disponera ett belopp av 12 700 kronor.

I skrivelse den 7 april 1945 anmälde marinförvaltningen, att medelsbehovet kunde nedbringas med omkring 45 000 kronor. Pannorna, vilka utdömts av särskilt tillkallade experter, hade nämligen efter friläggning av ytteromhöljerna visat sig vara bättre bibehållna än som från början antagits.

I sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår har *marinförvaltningen* för ifrågavarande ändamål beräknat en kostnad enligt prisläget den 1 juli

1941 av 8 000 kronor, varav 500 kronor utgjorde administrationskostnader. Prisstegringen till den 1 juli 1945 har beräknats uppgå till 1 500 kronor.

Då marinförvaltningens förslag synes ägnat att minska driftkostnaderna vid matinrättningen å Skeppsholmen har *föredragande statsrådet* tillstyrkt bifall till förslaget. Kostnaderna hava ansetts böra inräknas i den för marinen för femårsperioden 1942/47 fastställda kostnadsramen.

Fullträffsäkra teletekniska förråd vid Karlskrona och Göteborgs örlogsvarv. Den teletekniska materielen vid ifrågavarande förband förvaras för närvarande på skilda håll i provisoriska och delvis olämpliga lokaler. Det har därför syntts erforderligt, att lokaler som äro bättre lämpade för den till större delen ömtåliga materielen nu iordningställas. Materielen är som regel mycket dyrbar och svårersätlig, varför dessa lokaler ansetts böra göras fullträffsäkra. Goda möjligheter härtill erbjudas i samband med vissa nu pågående sprängningsarbeten. Kostnaderna, vilka enligt prisläget den 1 juli 1941 beräknats till sammanlagt 105 000 kronor, föreslås skola belasta det för innevarande budgetår för marinen anvisade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten m. m. och alltså inräknas inom den för försvaret fastställda kostnadsramen för femårsperioden 1942/47.

Reservkraftaggregat vid Väst kustens marindistrikt. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1944:175 anvisade riksdagen (skrivelse nr 322) ett anslag av 675 000 kronor för verkstadsanläggningar m. m. vid Väst kustens marindistrikt. Från anslaget skulle bland annat bestridas kostnaderna för en signalverkstad med 457 000 kronor.

Genom brev den 26 januari 1945 bemyndigade Kungl. Maj:t marinförvaltningen att med anlitande av medel från nämnda anslag gå i författning om utförande av, bland annat, signalverkstaden.

I sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår har *marinförvaltningen* gjort framställning om anvisande av medel för installerande av ett reservkraftaggregat vid ifrågavarande verkstad.

Ämbetsverket har därvid anfört bland annat, att aggregatet vore nödvändigt för att under alla förhållanden kunna trygga kraftförsörjningen till verkstadens olika maskiner, radiostationer samt uppvärmnings- och ventilationsanordningar. Kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1941 hade beräknats till 66 000 kronor, varav 4 000 kronor utgjorde administrationskostnader. Prisstegringen fram till den 1 juli 1945 beräknades uppgå till 9 000 kronor. Då arbetet lämpligen borde komma till utförande i anslutning till pågående arbeten, föresloge marinförvaltningen att medel för arbetet anvisades å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46 inom femårsplanens kostnadsram.

Då förslaget syntt välgrundat, har *föredragande statsrådet* ansett sig böra biträda detsamma. Det har syntt statsrådet lämpligt, att reservkraftaggregatet installeras samtidigt som verkstaden iordningställs. Ett uppskov med installationen skulle medföra merkostnader, då i sådant fall till aggregatet hörande

ventilationsanordningar icke kunna inmonteras samtidigt med övriga ventilations- m. fl. anläggningar i verkstaden. Med hänsyn härtill hava medel för ändamålet föreslagits skola anvisas under innevarande budgetår. Beloppet har ansetts böra inrymmas inom den för marinens byggnadsarbeten fastställda kostnadsramen och utgå från förutnämnda investeringsanslag å 10 000 000 kronor.

Utskottet.

Under förevarande punkt framlagda förslag och vad föredragande statsrådet till dem anfört och föreslagit hava icke givit utskottet anledning till särskilt uttalande. Utskottet tillstyrker alltså, att ifrågavarande företag må komma till utförande och att för bestridande av kostnaderna härför må tagas i anspråk marinens kvotanslag till Vissa byggnadsarbeten m. m.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 19 oktober 1945 angivna arbeten må komma till utförande med anlitande av det för budgetåret 1945/46 för marinen anvisade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten m. m. av 10 000 000 kronor.

Flygvapnets delfond.

10:o) **Vissa byggnadsarbeten m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen medgiva (punkt 5, s. 104—106) att till Utökning av flygfältet vid Skånska flygflottiljen må anlitas det för budgetåret 1945/46 för flygvapnet anvisade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten m. m. av 34 000 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1942:328 och i 1943 års statsverksproposition (kapitalbudgeten bilaga 2) anvisade riksdagen bland annat 729 000 kronor för utförande av vissa flygfältsarbeten vid Skånska flygflottiljen i Barkåkra. Genom särskilda dispositionsbeslut har Kungl. Maj:t ställt medlen till flygförvaltningens förfogande.

Flygförvaltningen har nu gjort framställning om anvisande av medel för utökning av flygfältet för Skånska flygflottiljen och därvid anfört, bland annat, att flygfältet bleve, sedan det utbyggts med anlitande av förenämnda medel, endast cirka 1 300 meter långt i en start- och landningsriktning (norr—söder) samt 1 000 meter i de båda övriga. Med hänsyn till de start- och landningssträckor, som erfordrades för de senaste typerna av flygplan, vore flygfältet vid Barkåkra för litet. Det vore därför ur flygsäkerhetssynpunkt oundgängligen erforderligt, att start- och landningsbanorna förlängdes. Kostnaderna härför beräknade flygförvaltningen till 640 000 kronor. Härtill komme administrationskostnader, 39 000 kronor, samt merkostnader för den prisstegring, som ägt rum sedan den 1 juli 1941, med cirka 13 procent av (640 000 + 39 000 =) 679 000 kronor eller 89 000 kronor. Totalkostnaderna

för ifrågavarande byggnadsarbeten skulle således uppgå till (679 000 + 89 000 =) 768 000 kronor.

Föredragande statsrådet har funnit önskvärt, att banorna förlängas, och ansett värdefullt, att de föreslagna arbetena kunna komma till stånd utan uppskov, därest så ur arbetsmarknadssynpunkt befinnes lämpligt. Läget på arbetsmarknaden borde emellertid vara avgörande för om och när arbetena skola sättas i gång.

Mot flygförvaltningens kostnadsberäkningar har statsrådet den erinran att prisstegringstillägget borde kunna reduceras till 11 procent. Totalkostnaderna skulle härigenom minskas med omkring 14 000 kronor till i avrundat tal 750 000 kronor. Kostnadsramen har ansetts böra belastas med 679 000 kronor.

Utskottet tillstyrker, att den föreslagna av flygsäkerhetshänsyn betingade utvidgningen av flygfältet kommer till stånd och att för bestridande av kostnaderna härför må tagas i anspråk flygvapnets kvotanslag till Vissa byggnadsarbeten m. m.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att till Utökning av flygfältet vid Skånska flygflottiljen må anlitas det för budgetåret 1945/46 för flygvapnet anvisade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten m. m. av 34 000 000 kronor.

Stockholm den 9 november 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 265.
